

Mračni trenutki.

(Piše *Jožef Volc.*)

I.

Sj, to vam rečem, nekaj modrih se ukreše leto in dan v tistih drobnih glavicah, modrih, da se Bog usmili. Salomon v svoji modrosti bi jih gotovo ne potrdil; če pa kljub temu „Vrtec“ nekaj tacih „modrih“ razstavi v zabavo svojim — upamo modrejšim — čitateljčkom, ne bo brez sadu. Tudi iz zmot se učimo.

Kósova Marijanica ni bila nápačna učenka. Sicer je hodila še le prvo zimo v šolo, a pa se kmalu pozna, kakó bo pozneje. Rdeča je bila v lice, kot bi jo bilo vedno sram; taki so bili vsi Kósovi. In če so jo mama doma povrh povezali še v tisto véliko ruto, da ji ni bilo po poti mraz, ondaj je bila Marijanica od mraza in vročine še bolj zagorela in pravi pravcati „punkeljček“. Takó povezana je tisto zimo vedno prihajala v šolo. Še zdaj mi je takisto pred očmi. Rêči moram, da je v šoli obče pametno odgovala. Nekoč se ji je pa vendar hudo skazilo. Naj vam povem.

O Kajnu in Abelu smo se menili. Na tabli je visela živo slikana podoba. Pred dvema dnevoma sem jo deci vprvo razložil, in zdaj nam je bilo zgodbo ponoviti.

„No, Marijanica, kaj je bil Kajn?“

Da bi jo bili videli, kakó je drugekrati brzo poskočila in glasno in jasno odgovorila, kar je vedela. Danes pa počasi, počasi — — vendar zleze pokonci. Zdelo se mi je, da ne bo dosti kupčije.

„No, Marijanica, kaj je bil Kajn?“

Tisti polni obrazek je zardel kot vipavska črešnja. Trepalnici sta se povesili, ustnici zganili in potresli, a čuti ni bilo nič. Ali se na dež pripravlja, ali pa bo odgovor . . . — In prišlo je oboje.

„Saj se spominjaš, Marijanica, da sem vam zadnjič pravil zgodbo o Kajnu in Abelu. Povedal sem vam tudi, kaj je Kajn Bogu daroval, in kaj Abel. Gotovo veš, kaj je bil Kajn. Le pogumno povej!“

Spet nič, le ustni sta še trepetali in tam v kotu očesec se je nekaj zbiralo.

Tedaj se za Marijanico skrivši in-napól dvigne nje sestrična Tončka Pintar in ji zašepeče: „Kmet, kmet!“

Ne samo Marijanica, tudi jaz sem dobro čul tisti: kmet, kmet. Da pred součenkami vsaj navidezno rešim čast Marijanici, vprašam jo vnovič: „No zdaj, Marijanica, kaj je bil Kajn?“

Tedaj je privrelo na dan vse zajedno: solze in odgovor:

„Medved“ . . .

Smejali smo se vsi, kaj hočemo? Le Marijanica je ostala resna in z rokavom brisala oči. Nje časti ni bilo mogoče rešiti tisti dan.

Pozabilo se je to. Marijanica pa vem, da še danes boljše kot kdo drugi pomni, da ni bil Kajn medved, ampak kmet, kmet . . .

II.

To vam je bil pa spet drugačnega kroja človek — Nande Likar. Doli v zadnji klopi je sedel na konci. Trd kot drenov les in mrtev kot bukov štor. Moral je biti že posebno srečen in solnčen dan, da je on dvignil roko, če je bilo vprašanje: kdo ve? In še tedaj bi bilo ponajveč bolje, da je ni. Najprej si lahko zastavil glavo in življenje, da bo Nande užagal káko strupensko neumno. — Pol življenja mu je bil pač le svetli gumb pri telovniku — zadnji v redki vrsti in jedini tega rodu, odtrgan menda staremu očancu od telovnika. Kar redno in vedno je Nande strmел vanj in ga vrtil mej prsti, dasi se ga je držal samó še s par nitkami. Kaj čuda, če mu je ob tem malovažnem poslu poduk prišel le napol ali skoro nič do možgan.

„Alo, Nande, povej nam, kakó je bilo ime poveljniku hudobnih angeljev?“

„Kogaa-á?“ zategnil je dolgočasno, kot da ga je kdo ob poldveh zjutraj zbudil. Spet je bil z vso dušo pri gumbu. Obsedel je, le jedno oko je dobrodušno napol odprl in pogledal vame. Steška sem vso klado spravil v malo navpično smer.

„Štiri leta že hodiš v šolo, pa ne veš, da treba vstati, kadar te pokličejo.“ Malce užaljen je povetil glavo, končno se pa vendar nekam bolj zravnal.

„Kakó je bilo ime poveljniku hudobnih angeljev“, sem vprašal. „Ali veš?“ Z rokavom je potegnil čez usta ali kodi in zamrmral:

„Lufarca . . .“

Zdelo se mi je, da nisem prav čul. Dem mu vnovič:

„V celem stavku moraš odgovoriti. Toraj: poveljniku . . .“

„Poveljniku hudobnih angeljev — Lufarca.“ In kar precej je sedel. Umišljal si je, da je neizmerno prav odgovoril. Utrudilo ga je. Gumbo je vrtel naprej in malo mu je bilo mari, če se mu je kdo pritajeno čehljal.

Napačno bi sodil, kdor bi menil, da je bil Nande bolehav ali slaboumen. Ej, da ste ga videli zunaj šole, govorili bi drugače. Noben plot mu ni bil previsok, nobeno drevó pregladko, nobena skrivalnica preskrita, noben drug prezvijačen. Toda v šoli — čmeren kot medved o novem letu . . .

Kaj je nekoč ugani, čujte! O božjem stvarjenju se je pletla govorica in uprav ob tem smo bili, kar je Bog ustvaril drugi dan.

„Drugi dan je Bog ustvaril nebes in oblake.“

In šlo je od ust do ust: nebes in oblake.

„Otroci, ali pa tudi veste, kaj je to nebes?“

„Vemo, vemo!“ šuštelo je iz klopij.

Ugibalo se je mnogo; ta in oni je pomolil roko in spet sédel, ne da bi bil dal točen in določen odgovor. Nebesa, nebo, strop . . . in spet nebesa, to in ono, kar še pride deci na misel.

„Ali res nikdo ne ve razložiti, kaj je nebes? Podobico dobí, kdor nam prav pové.“

Tedaj se je nekaj zganilo tam zadej. Bil je Nande Likar. Spustil je gumb in dvignil roko. To nekaj pomeni . . .

„No, Nande, povej nam, kaj je nebes in zasluži si podobico.“

„Oné, o veliki noči —.“

Nekaj bo le, sem si mislil. Fantè najbrže misli na nebes ali baldahin, ki ga veliko soboto nosijo možje pri procesiji nad Najsvetejšim. Ni napačna misel, dasi za naš nebes neprikladna.

„Le pogumno! Saj bo morda nekoliko prav. Podobica!“ Vendar končno srečnega odgovora pričakovaje zrem vanj.

„Oné, tisti želodec, ki ga o veliki noči jemo.“ — — —

Tu pa imaš, zdaj se pa drži modro in resno, če moreš. Tisti želodec, ki ga o veliki noči jemo, naj bi bil — nebes. Tristo pajkov križastih vendar!

Še danes ga vidim v duhu, kakó se mu ob tistem odgovoru ni spremenila ni jedna poteza na obrazu. Sédel je, vrtel gumb naprej in mirna Bosna! Dasi sem mu zatrjeval baš nasprotno, da se namreč oni želodec ne zove nebes, zdelo se mi je vendar, da je bil Nande o svoji trditvi do dna duše prepričan, kot je bil prepričan, da je bilo poveljniku hudobnih angeljev ime Lufarca in ne kakó drugače.

Nebes — tisti želodec! Kdo mu je udahnil to nesrečno misel? Vrjemite mi, da sem šel gledat v veliki Pleteršnikov slovar, če bi naposled vendar Nande ne imel prav. In tam sem našel, da se nebes zove tudi oni vhod na stropu, kamor obešajo pod streho meso sušit. Odtod toraj zamena. O Nande, Nande!

Spomini iz otročjih let.

(Piše L. Černež.)

14. Kako sem kupil bratca.

Otročiče sem imel rad že v otroških letih. Kedar so bili mati krstna botra — in to je bilo pogosto — bil bi najrajši dotično dete kar obdržal in nevoljen sem bil, da so je pustili vedno zopet odnesti. Pravili so mi, da se preveč joče. No, izpolnila se mi je končno iskrena želja, da sem dobil bratca.

Na nedolžnih otročičev dan sem bil šel k najboljšim znancem s šibo, kakor je navada. Da-si sem bil le pri nekaterih hišah, sem vendar dobil toliko denarja, samih krajcarjev, da sem jih komaj stlačil v mošnjico. Koliko jih je bilo, tega ne vem, saj še nisem znal šteti črez deset in bilo jih je več. To pa še dobro pomnim, da sem se čutil najbogatejšega človeka in da sem bil srečen. Po stokrat sem zasipal na dan svoje premoženje na mizo ali klop in vedno štel in štel iz nova — do deset, pa zopet pogrnil vse skupaj.

Tedaj je prišla k nam neka ženka in je videla, da imam pod palcem. Rekla mi je: „Ti deček, če mi daš tiste denarje, pa ti prinesem malega bratca!“